

riinan tekstiä vauhdittaa työväenluokkainen suoruus ja se, että Suomessa on loppujen lopuksi traditio köyhyydestä kertomiselle. Kertomistilanne vain on valittava huolellisesti, kuten kirjan esimerkit osoittavat. Herrasväen joukossa on harkittava sanomisensa tarkasti, ettei tunnelma mene pilalle.

Rikkaudesta puhuminen on sittenkin vaikeampaa kuin köyhyydestä raportointi. Suomessa ei ole tapana kehuskella sosiaalisella asemalla, kuten Kolbe huomauttaa. Varallisuus täytyy ilmaista symbolisesti, esimerkiksi hankkimalla asunto sopivasta kaupunginosasta. Niinpä koko ikänsä keskiluokassa elänyt Laura Kolbe valaiseekin yksityiselämänsä ja varallisuutensa piiriä hieman Katriina Järvistä säästeliäämmin, porvarilliset kulissit säilyttäen.

Retken opetuksia

Kirjoittajat kiinnittävät huomiota luokkayhteiskunnan paluuseen. Kolbe jopa uumoilee, että on palattu perittyjen ammattien aikakauteen, jossa yhä useammilta sulkeutuvat opintiet. Palkkakuilut levenevät ja erot hyvien ja huonojen osoitteiden välillä kasvavat.

Mitään tiettyä reseptiä luokkakysymysten ratkaisemiseksi kirja ei pyri tarjoamaan. Kirjoittajat painottavat kuitenkin hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämistä ja kaikkien oikeutta koulutukseen. 2000-luvulla lisääntynyt itsekkyyden ilmapiiri ei heitä kiehdo. He kirjoittavat herkän luokkatietoisuuden, elämäntapavaihtoehtojen ja avoimuuden puolesta. Omista lapsistaan Laura Kolbe kasvattaa sivistyneitä eurooppalaisia. Katriina Järvinen taas on onnellinen, kun voi viihtyä teini-ikäisten tyttäriensä kanssa Akateemisessa kirjakaupassa. Meininki on rentoa, kun luokka ei erota äitiä ja lapsia.

Hilkka Helsti on filosofian tohtori ja työskentelee vapaana tutkijana

Työväen tyttäret matkalla keskiluokkaan

Katriina Järvinen

Alakoski, Susanna & Nielsen, Karin (red.) 2006. Tala om klass. Stockholm: Ordfront. 247 s.

Kolmivuotiaana Vaasasta Ruotsiin muuttanut kirjailija Susanna Alakoski on toimittanut ympäristötieteilijä Karin Nielsenin kanssa teoksen *Tala om klass*. Kirjassa 15 ruotsalaista naista kertoo nousustaan työväenluokasta keskiluokkaan. Osa kirjoittajista on tunnettuja vaikuttajia, kuten vasemmistopoliitikko Gudrun Schyman ja *Sikalat*-romaanistaan August-palkinnon saanut Susanna Alakoski itse. Kuudella naisella on suomalaiset sukujuuret. Maa-hanmuuttajatausta nousee artikkeleissa yhdeksi toiseutta synnyttäväksi tekijäksi.

Naiset kertovat arjesta, perheistä, omakotitaloista, sisustuksista, lomamatkoista – miellyttävältä kuulostavasta ruotsalaisesta keskiluokkaisesta elämästään. Mutta he kertovat myös surusta ja häpeästä jota kokevat siellä mistä ovat lähteneet – vanhemmista, jotka ihmettelevät pyöriviä toimistotuoleja, kirjeen postittamista työajalla ja hammaslääkärin va-

raamista työpaikan puhelimella. Keskiluokkaisten ihmisten luo palatessaan he kuuntelevat miten vaikeaa on löytää luotettava siivooja, sopiva terapeutti, hyvä kiropraktikko. He eivät sano: ”Jos ei olisi niin paljon rahaa, ei olisi noita ongelmia.” He ovat oppineet sulkemaan suunsa ja pelastamaan keskiluokkaiset kanssaihmiset syyllisyydeltä.

Naisluokkaretkelijä on antologiassa keskiluokan uhri ja työväenluokan petturi. Keskiluokka ei ymmärrä hänen kokemuksiaan ja työväenluokassa hän tuntee syyllisyyttä helposta elämästään. Luokkaretkelijän identiteetti nousee tästä ristiriidasta. Hän ei kuulu sinne mistä lähti, eikä sinne minne on päätynyt. Molempien luokkien parissa hän oppii sulkemaan suunsa oikeissa paikoissa. Naiseuden edellyttämästä ulkoisesta sopeutumisesta seuraa petturuuden tunne vielä omaa itseäkin kohtaan.

Ruotsalaiset siskot ovat vihaisia. Huumoria saa kirjasta etsiä. Lukija on välillä jopa kiusaantunut. Itse työstin luokkaretkikokemuksiani kymmenen vuotta ennen kuin olin valmis tulemaan kaapista ulos. Loukatut tunteet oli käytävä juurta jaksain läpi ennen kuin kirjoitin kokemuksista kirjan. Kuka suostuisi kuuntelemaan vihaista naista? Sitä paitsi Suomessa nousu suuresta köyhyydestä nykyiseen hyvinvointiin on ollut nopeampaa kuin naapurimaassa. ”Minulla ei ole syytä valittaa”, yliminäni muistuttaa jos ruudulle alkaa ilmaantua tyytymättömyyttä ilmentävää tekstiä.

Ruotsissa asiat ovat toisin. Kasvokkain naapurimaassa ollaan ystävällisiä, ympäripyöreitä ja vältetään konflikteja. Varsinkaan naisen ei sovi näyttää pahaa oloaan. Mutta kirjoissa ja mediassa ärhennellään ja käydään vastustajien kurkkuun kiinni. Itseä ei pelätä esittää yhteiskunnan uhrina. Ruotsalaisten feministien vihaisuus on omaa luokkaansa.

Silti Tala om klass –antologian uskottavuus hieman kärsii, kun kirjoittajat laittavat niin monia kokemuksiaan luokkataustansa ja sukupuolensa syyksi. Eräs heistä kertoo heräävänsä aamuyöllä hikisenä miettimään edellispäivänä kirjoitettuun raporttiin mahdollisesti jäänyttä pilkkuvirhettä. Eikö sitten myös keskiluokkaan syntynyt nainen (tai mies) voisi kärsiä samanlaisesta tunnollisuuden taakasta?

Silti suomalaiselle luokkaretkelijälle lukukokemus on riemastuttava: En olekaan yksin tunteineni ja kokemuksineni – lahden toisella puolella on ymmärtämystä sille, mitä monet keskiluokkaiset suomalaiset vielä karsastavat!

Susanna Alakoski kirjoittaa, että kaikki mitä hän on oppinut hyvistä kirjoista, elokuvista, ruuista, mausteista, tuoksuista ja viineistä on keskiluokan opettamaa. Mutta kaikki mitä hän tietää syrjäytymisestä ja ulkopuolisuudesta tulee alhaalta. Kun hän itkee, nauraa tai rakastaa, hän tekee sen alaluokan sydämellä.

Omaa kokemustani en osaisi kauniimmin ilmaista.

Katriina Järvinen on valtiotieteiden lisensiaatti ja työskentelee sosiaalipsykologian opettajana Helsingin yliopiston Avoimessa yliopistossa.

Hilkka Helsti arvostelee Katriina Järvisen ja Laura Kolben kirjoittaman kirjan *Luokkaretkellä hyvinvointiyhteiskunnassa* (Kirjapaja 2007) tässä lehdessä.